

A.ELYAR

BURC

برج

بیر شخصی ماشین یا آتوبوس تاپایلمدیم. الیمده روزنامه، دوز دورد
ساعت پیدای یول گئندن سونرا، تپه دکی بورجون قاباغینا یئتیشدیم.
بو بینا، هانسی کؤهنه زامانلاردان بری، بیزه سووقات قالمیشدی، بللی

دییادی. اونیو چوخ بزک-دوزکدن سونرا، ائله-بئله سینه ایشله دیردیلر.
قاپینین زنگینی چالدیم:

-بلی؟ -گنج بیر قادین قاپینی آچیب دئدی.

-سلام، باغیشلایین، ایش اعلان انتمیشدینیز، مدرکلریمی سیزه
گؤندر میشه.

- بویورون ایچرییه.

او، منی اوتاغینا آپاردی؛ اوتورماغا ایجازه وئریب دئدی:

- ایش آختاریر سینیزمی؟

- بلی.

-آدینیز جناب "آمان-جان میرزایی" دیر؟

-بلی.

-مدرک لرینیزی گؤرموشم، شیمی(کیمیا) تحصیل اندیب سینیز. بیزیم
ایشیمیز بورجا باش چکمکدیر. بورادا ایشلهیه بیلر سینیزمی؟

-بلی ایشلهیه بیلریم. من ایش سیزیم. هر ایش گؤرریم. نه اولور اولسون،
اؤنملی دییل.

-بلی، باشا دوشورم، انسانا ینمک لازیمدیر. اما ننجه دن بونو دئملیم
کی، بورادا ایشله سه ز، اولابیلر کی، آیلغینیز بیر ایل دن چوخ دالییا
دوشسون. آنجاق چؤره یننیز اوچون نگران اولمایین. بورجون
آشپازخاناسیندا ینمک همیشه آرتیق قالیر؛ آپارا بیلر سینیز. راضی
سینیزمی؟

-نیه گرک راضی اولمایام؟ البته کی، راضییم.

-چوخ یاخشی. گلک ایشین قایدالارینا. سیزدن ئونجه بیر چوخلاری بورادا
چالیشدیلار، اما داوام گتیره بیلمه دیلر. هم بیزه موشکول یار اتدیلار، هم
ده اؤزلرینه. اومودوم وار سیز بو ایشین عهدہسیندن گله سینیز. قایدالارین
بیرینجی سی، بورجدا آغزینیز آچیلما سین! ایکینجی سی، ائشیکده بورجو
اونوتماق گرک! اوچونجوسو، گؤزون گؤره نی، قولاغین ئشیدنی، یازیب

چاتدیرماق! دوردونجوسو، هئچ بیر شئی قلمدن دوشمه سین! دوشرسه سیزین اوچون جوخ پیس اولار! بونونلا بئله ایشله مه یه راضی سینیزمی؟
- نه گرک راضی اولمایام؟ البته کی، راضیام.

- چوخ یاخشی. بو گون باشلایا بیلر سینیز. یان اوتاق ایشچیلر اوچون دور.
جانتانیزی اورایا قویون.

گنج خانیم کی، هله ده آدینی سوروشماغا جسارتیم یوخ ایدی، منه انو آلتینی، ایش اوتاغیمی، و بورجون اون مرتبه سینی گؤستریب آچیقلاپارکن دئدی:

- عینی زاماندا پئله یولونا باخماقدا سیزین ایشینیز دیر. اونو تمانین، بیرجه پئله لره باخاندان سونرا، آسانسور مینه بیلر سینیز.

بو گزمکه لاپ گوزومه گلن شئی، یالنیز بورجا حاکیم اولان آغیر بیر سس سیزلیک ایدی. انله بیل بورجدا بیزدن باشقا هئچ کیم یوخودو. بعضاً آنلاشیلماز سسلر گلیردی. اما اونلارین ایچری- ائشیکدن گلیب- گلمه لری آیدین دئییلدی. خانیم دئمیشکن، دینج زامانی ایدی.

آج ایدیم. ایکینجی مرتبه ده آشپاز- خانایا گیردیم. چای- چؤرک حاضر لاییب یئدیم. سونرا یئردن ییغدیغیم جیغالا- دیب لری میز اوستونه توكوب بیر نئچه سینی چکدیم. سحر چاغی زیبیل قابیندان گؤتوردیوم روزنامه نی آچدیب خبر لرینه بیر باخیش سالدیم.
چؤل حیوانلارینین، قوشلارین نغمه سی، اوزاق دوشن کندلی اینسانلارین سسی، پنجره دن گلیردی.

یئمکدن سونرا گونده لیک خیرینی یازماق اوچون، اول مرتبه نین پئله لری ایله یوخاری چنخدیم. یول، ایکینجی مرتبه یه بیر آز قالان، کسلیمیش ایدی. کهنه ال- آیق یئر لریندن یاپیشارکن، بیر متیر یاریم اوجالیتدا اولان سککییه، دیرماشدیم. آغیر عذاب بورادا ایدی کی، بوتون مرتبه لره گیرمک اوچون دیرماشماغا مجبور ایدیم. آنجاق هر نه مصیبت اینن ایدی پله لری چنخدیم.

سون مرتبه یه گلدییم زامان دؤورده کی اوتاقلارا باخیش سالدیم. بیر آغلار کورپه اوشاغین سسی قولایما دیدی. قاپی قاباغینا گئتدیم. اوشاق نفس المادان چنغیر ئردی. وورنوخارکن قاپینی باواشجا بیر آز آچدیم. بیردن-

بیره اوزوم توقوشدو ایچریدن چیخان بیر قادینین ئوزونه! اوبولوب
بوشالمیش، جوزاملیلارا بنزر وُزونه! خورما تئللی، اورتا بویلو، جیلاز
بیر قادین . رنگی گنتمیش بلوز-شالوار ایله، توو اراق منه ساری گلدی؛ و
بیر سؤز دئمهدن مندن گئچدی. گئچرکن بوتون ایلیک-سومویومی
تیتیردی! انله بیلدیم کی، گیردی جانیمدان چئحیب گنتدی! من اوزومه
گلرکن او یوخ اولدو. هنج بیلدیم هایانا، هارایا گنتدی!
اوشاغی گورمک ایسته دیم. اوتاغا باخدیم، اما اورادا هنج کیم یوخ ایدی.
هنج کیم!

قاپی سی باغلی یان اوتاغا قولاق آسدم. بیخچی سسی گلیردی! انله بیل بیر
شئی کسیردیله! و آیری بیر اوتاقدان ایسه بو غولتو، خیر-خاخیر سسی
اوجالمیشدی!

بو آرادا چئشیدلی قورخولو سسلر داها چوخ، و داها یوکسک اوجالیب
بیر-بیرینه قاریشیدیلار.

شوشه نین دوشوب سینماسی، میز اوستونه وورولان سیم، زنجیر
سسلری، و اونلارین آرديجا چئشیدلی ائی-قوخولار هاوانی بورودو. قان،
چیرک، دعا، کیمیا، قوخوسو!
و تر! بیر-بیرینه قاریشمیش جوره-به-جوره ترلرین قوخوسو!...

وحشته دوشموشدوم، آز قالیردی باغریم چاتلا سین. داها دوروب-دایانا
بیلدیم. آسانسور ساری قاچدیم. امما او ایشله میردی! تله سیک پنلله لر دن
ایکینجی مرتبه یه یئندیم. هنج بیلمه دیم نجه یئندیم! هر یئری توستو-
دومان باسمیشدی. ال-ایاغیمی ایتیرر کن ایکینجی مرتبه نین پنجره سیندن
یئره آتیلدیم؛ و از یلمیش قول-قیچیملا، آخسار-آخسار، چتینلکله اوزومو
بورجدان قیراغا چکدیم. آداملار دسته-دسته بورجدان چیخیب قاچیردیله.
انله کی بوتون دورهنی توندولار. برج، بیر قورو یونجا تایاسی کیمی،
اود ایچینه آلوانیردی!...

من اینسانلارین آراسیندا ایتیمیشدیم. جذاملی لارا بنزه ر اینسانلارین
آراسیندا.

*

اوزومه باخیرام، اویولوب بوشالیب دیر! او مندن گنجیب گئدن، یوخ اولان
آنا کیمی. او کی، منیم سیمامدان سووای، و بیر آج قیشقیریقلی اوشاقدان
باشقا، اوزوندن هنج بیر نشان، قویمادی قالسین.

A.Elyar

BURC

Bir şəxsi maşın ya avtobus tapa bilmədim.
Əlimdə ruznamə, düz dörd saat piyada yol
gedəndən sonra, tərədəki burcun qabağına
yetişdim.

Bu bina, hansı köhnə zamanlardan bəri, bizə sovqat qalmışdı, bəlli deyildi. Onu çox bəzək-düzəkdən sonra, elə-beləsinə işlədirdilər.

Qapının zəngini çaldım:

-Bəli? -gənc bir qadın qapını açıb dedi.

-Səlam, bağışlayın, iş elan etmişdiniz, mədrəklərimi sizə göndərmişəm.

- Buyurun içəriyə.

O, məni otağına apardı; oturmağa icazə verib dedi:

- İş axtarırsınızmı?

- Bəli.

-Adınız cənab " Aman-can Mirzayi` dır?

-Bəli.

-Mədrəklərinizi görmüşəm, şimi(kimya) təhsil edibsiniz. Bizim işimiz burca baş çəkməkdir. Burada işləyə bilərsinizmi?

-Bəli işləyə bilərəm. Mən işsizəm. Hər iş görərəm. Nə olur olsun, önəmli deyil.

-Bəli, başa düşürəm, insana yemək lazımdır. Amma öncədən bunu deməliyəm ki, burada

işləsəz, ola bilər ki, aylığınız bir il dən çox dalıya düşsün. Ancaq çörəyiniz üçün nigaran olmayın. Burcun aşpazxanasında yemək həmişə artıq qalır; apara bilərsiniz. Razısınızmı?

-Niyə gərək razı olmayam? Əlbəttə ki, razıyam.

-Çox yaxşı. Gələk işin qaydalarına. Sizdən öncə bir çoxları burada çalışdılar, amma davam gətirə bilmədilər. Həm bizə müşkül yaratdılar, həm də özlərinə. Umudum var siz bu işin öhdəsindən gələsiniz. Qaydaların birincisi, burcda ağızınız açılmasın! İkincisi, eşikdə burcu unutmaq gərək! Üçüncüsü, gözün görə ni, qulağın eşidəni, yazıb çətdirmə! Dördüncüsü, heç bir şey qələmdən düşməsin! Düşərsə sizin üçün çox pis olar! Bununla belə işləməyə razısınızmı?

-Niyə gərək razı olmayam? Əlbəttə ki, razıyam.

-Çox yaxşı. Bu gün başlaya bilərsiniz. Yan otaq işçilər üçündür. Çantanızı oraya quyun.

Gənc xanım ki, hələ də adını soruşmağa cəsarətim yox idi, mənə ev altını, iş otağımı, və burcun on mərtəbəsini göstərüb açıqlayar kən dedi:

-Eyni zamanda pillə yoluna baxmaqda sizin işinizdir. Unutmayın, bircə pillələrə baxandan sonra, asansora minə bilərsiniz.

Bu gəzləməkdə lap gözümə gələn şey, yalnız burca hakim olan ağır bir səssizlik idi. Elə bil burcda bizdən başqa heç kim yoxudu. Bəzən anlaşılmaz səslər gəlirdi. Amma onların içəri-eşikdən gəlib-gəlmələri aydın deyildi. Xanım demişkən, dinc zamanı idi.

Ac idim, ikinci mərtəbədə aşpazxanaya girdim. Çay-çörək hazırlayıb yedim. Sonra yerdən yığıdığım cığala-dib`lərini mizin üstünə töküüb bir neçəsini çəkdim. Səhər çağı zibil qabından götürdüyüm ruznaməni açıb xəbərlərinə bir baxış saldı. Çöl heyvanlarının, quşların nəgməsi, uzaq düşən kəndli insanların səsi, pəncərədən gəlirdi.

Yeməkdən sonra gündəlik xəbərini yazmaq üçün, əvvəl mərtəbənin pillələri ilə yuxarı çıxdım. Yol, ikinci mərtəbəyə bir az qalan, kəsilmiş idi. Köhnə əl-ayaq yerlərində yapışar kən, bir metr yarım ucalıqda olan səkkiyə, dırmaşdım. Ağır əzab burada idi ki, bütün mərtəbələrə girmək üçün dırmaşmağa məcbur idim. Ancaq hər nə müsibət inən idi pələləri çıxdım. Son mərtəbəyə

gəldiyim zaman dövredəki otaqlara baxış saldım. Bir ağlar körpə uşağın səsi qulağıma dəydi. Gapi qabağına getdim. Uşaq nəfəs almadan çıxırırdı. Vurnuxar kən qapını yavaşca bir az açdım. Birdən-birə üzüm toqquşdu içəridən çıxan bir qadının üzünə! Oyulub boşalmış, cüzamlılara bənzər özünə! Xurma telli, orta boylu, cılaz bir qadın . Rəngi getmiş buluz-şalvar ilə, tovaraq mənə sarı gəldi; və bir söz demədən məndən keçdi. Geçərkən bütün ilik-sümüyümü titrətdi! Elə bildim ki, gırdı canımdan çıxıb getdi! Mən özümə gəlirkən o yox oldu. Heç bilmədim hayana, haraya getdi!

Uşağı görmək istədim. Otağa baxdım, amma orada heç kim yox idi. Heç kım! Qapısı bağlı yan otağa qulaq asdım. Bıxçı(bıçqı) səsi gəlirdi! Elə bil bir şeyi kəsirdilər! Və ayrı bir otaqdan isə boğultu, xır-xa-xır səsi ucalmışdı!

Bu arada çeşidli qorxulu səslər daha çox, və daha yüksək ucalıb bir-birinə qarışdılar. Şüşənin düşüb sınması, miz üstünə vurulan sim, zəncir səsləri, və onların ardıca çeşidli iy-qoxular havanı bürüdü. Qan, çirk, dua, kimya, qoxusu! Və tər! Bir-birinə qarışmış cürə-bə-cürə tərlərin qoxusu!...

Vəhşətə düşmüşdüm, az qalırdı bağrım çatlasın.
Daha durub-dayana bilmədim. Asansora sarı
qaçdım. İşləmirdi! Tələsik pillələrdən ikinci
mərtəbəyə yendim. Heç bilmədim necə yendim!
Hər yeri tüstü-duman basmışdı. Əl-ayağımı
itirərkən ikinci mərtəbənin pəncərəsindən yerə
atıldım; və əzilmiş qol-qıçım, axsar-axsar,
çətinliklə özümü burcdan qırağa çəkdim.
Adamlar dəstə-dəstə Burcdan çıxıb qaçırdılar.
Eləki bütün dövrəni tutdular. Burc, bırı quru
yonca tayası kimi, od içində alovlanırdı!...

Mən insanların arasında itmişdim. Cüzamlılara
bənzər insanların arasında.

*

Üzümə baxıram, oyulub boşalıbdır! O, məndən
geçib gedən, yox olan ana kimi. O ki, mənim
simamdan suvay, və bir ac qışqırıqlı uşaqdan
başqa, özündən heç bir nişan, qoymadı qalsın.

برج

ماشین شخصی یا اتوبوسی گیرم نیامد. روزنامه در دست، درست بعد از چهار ساعت پیاده روی در خارج شهر، به مقابل برج رسیدم که در بالای تپه ای قرار داشت؛ و با بزه ک-دوزه ک های فراوانش همواره همیطوری دایر بود و کار میکرد؛ و هیچ هم معلوم نبود که هدیه چه دوره و زمانه ایست.

زنگ در را به صدا در آوردم. خانم جوانی در را باز کرد و گفت:

«بلی؟»

«سلام. ببخشید. آگهی کار داده بودید، مدارک ام را برایتان فرستاده ام.»

«بفرمایید تو.»

او مرا به اتاق اش راه نمایی کرد، و اجازه ی نشستن داد و پرسید:

«به دنبال کار هستید؟»

«بله.»

«اسم تان جناب آمان جان میرزایی ست؟»

«بله.»

«مدارک تان را دیدم، شما شیمی خوانده اید. کار ما فقط سرکشی ست. میتوانید انجام دهید؟»

«بله میتوانم. من بیکارم. هر کاری باشد مهم نیست، انجام میدهم.»

«بله میفهمم، انسان غذا لازم دارد. ولی قبلاً باید این را بگویم که اگر اینجا مشغول شوید، گاهی ممکن است حقوق ماهانه یتان بیش از یکسال به عقب بیافتند. در هر حال نگران خورد و خوراکتان نباشید، ما همیشه در آشپزخانه ی برج غذای اضافی داریم، میتوانید ببرید. راضی هستید؟»

«چرا راضی نباشم. البته که هستم.»

«بسیار خوب. برویم سر مقررات کار. قبل از شما خیلی ها اینجا کار کردند ولی نتوانستند ادامه بدهند. هم برای خودشان مشکل درست کردند و هم برای ما. امیدوارم شما از عهده کار بریبایید. اصل اول اینکه: در داخل برج نباید لب از لب باز کنید. دوم اینکه: در بیرون، برج را فراموش کنید. سوم اینکه: آنچه می بینید و می شنوید دقیق بنویسید و تحویل بدهید. چهارم اینکه: اگر چیزی از قلم بیافتد برایتان خیلی بد تمام میشود. آیا با این شرایط موافق هستید؟»

«چرا موافق نباشم؟ البته که هستم.»

«خیلی خوب میتوانید همین امروز کارتتان را شروع کنید. اتاق بغلی برای کارمندان است. کیف تان را آنجا بگذارید.»

خانم جوان که هنوز جرئت پرسیدن اسم اش را نداشتم، زیر زمین و ده طبقه برج و اتاق کارم را نشانم داد و گفت:

«در ضمن شما موظف اید راه روی پله ها را نیز سرکشی کنید. فراموش نکنید، تنها بعد از سرکشی به پله ها، موقع برگشت، میتوانید سوار آسانسور شوید.»

در این گردش آنچه بیش از هر چیز توجه مرا جلب کرد، سکوت سنگین حاکم بر طبقات برج بود. انگار غیر از ما دو نفر کسی آنجا نبود. به ندرت صداهای نامفهومی به گوش میرسید که معلوم نبود از داخل اند یا از بیرون. به قول خانم وقت استراحت بود.

گرسنه ام بود. به آشپزخانه رفتم که در طبقه دوم قرار داشت. چایی و غذا آماده کرده و خوردم. بعد ته سیگارهایی را که قبلاً از روی زمین جمع کرده بودم، روی میز ریختم و چندتا را کشیدم. روزنامه ای را که صبح از سطل آشغال برداشته بودم، باز کرده نگاهی به اخبارش انداختم. از لابلای پنجره ی باز اتاق نوای پرندگان و جانوران صحرائی، و از آبادیهای دور دست، صدای آدمها، بگوش میرسید.

مدتی بعد، برای اینکه گزارش روزانه را آماده کنم از پله های طبقه اول بالا رفتم. راهرو، اندکی مانده به طبقه دوم قطع میشد. باید از سکویی حدوداً به ارتفاع یک و نیم متر که جاپاهای قدیمی داشت، خود را با چنگ و دندان، بالا میکشیدم تا به طبقه دوم میرسیدم. درد بزرگ این بود که برای ورد به هر طبقه ای می بایست از سکو بالا میرفتم. به هر زحمتی بود رفتم.

وقتی به طبقه ی آخر رسیدم نگاهی به اطراف انداختم. در درون اتاقی صدای گریه نوزادی به گوشم خورد. خود را به پشت در اتاق رساندم و گوش دادم. بچه جیغ میکشید. کنجکاو، لای در را کمی باز کردم. ناگهان صورتم با صورت پوک شده ی خانمی تصادف کرد که شباهت عجیبی به چهره جذامیان داشت! میان قد بود و لاغر. با موهای خرمایی. و بلوز و شلوار رنگ رو رفته ای پوشیده بود. بدون اینکه حرفی بزند به سرعت از من رد شد. احساس کردم از درونم گذشت! تمام تار و پودم به لرزه درآمد! بخود که آمدم دیدم ناپدید شده است. ندانستم به کدام سوی و به کجا

رفت. خواستم بچه را بینم. به درون اتاق نگاه کردم، اما کسی آنجا نبود!
هیچکس!

به در بسته اتاق بغلی گوش دادم. آوای اره میامد. انگار چیزی را اره
میکردند! در اتاق دیگری هم صدای خر-خر بلند شده بود!
نواهای هراس انگیز گوناگون مدام بیشتر و بیشتر، و بلند و بلند تر میشدند
و در هم می آمیختند. صدای شکستن شیشه، صدای سیم بر روی میز،
زنجیر. و در پی آنها بوهای گوناگون هوا را پر کردند. بوی خون، چرک،
دعا، مواد شیمیایی. و عرق. بوی های مختلف و در هم آمیخته ی عرق
تن...

وحشت برم داشته بود، داشتم زهره ترک میشدم. نمی توانستم آنجا بمانم.
به طرف آسانسور دویدم. کار نمیکرد! وانایستادم، از راه پله ها خود را
به طبقه دوم رساندم. و ندانستم چگونه. همه جا پر از دود بود! دست و
پای خود را گم کرده بودم. سراسیمه از پنجره ی طبقه دوم به پایین
پریدم؛ و با پیکر له شده و لنگ لنگان از برج دور شدم.
افراد داخل برج گروه گروه بیرون میدویدند؛ تا اینکه اطراف را پر
کردند.
برج مثل کومه های خشک یونجه در میان آتش زبانه میکشید.

من در بین آدمها گم شده بودم. آدمهایی که به جذامیان می مانستند.

*

به چهره ام می نگرم. سوراخ و پوک و تهی شده است! به مانند آن
مادری که از من عبور کرد و ناپدید شد. و چیزی هم از خود باقی
نگذاشت. جز چهره ای که من دارم. و بچه ای که گرسنه جیغ میزند.